

Oponentský posudek diplomové práce Zdeňky Zilvarové
Lexikální zvláštnosti antilské francouzštiny (na základě korpusu literárních textů)
(Ústav románských studií, FF UK v Praze, 2010, 120 pp.)

Obsah. Diplomová práce se věnuje lexikálním zvláštnostem francouzštiny antilských autorů z hlediska teoretického i analytického. Kapitola 1 pojednává o kreolských jazycích, jejich původu, specifikách a vztazích s dalšími jazykovými útvary (zejm. pokud jde o diglosii), a dále konkrétně o jazykové situaci na Haiti, Martiniku a Guadeloupu. Následující kapitola vymezuje antilskou francouzsky psanou literaturu z hlediska společenského, politického a jazykového. V kapitole 3 je uveden přehled způsobů, jakými se obohacuje slovní zásoba. Následuje nejrozsáhlejší kapitola 4, v níž autorka podává podrobný výčet lexikálních zvláštností, které našla ve zpracovávaných literárních dílech, se slovníkovými odkazy včetně mezijazykové konfrontace (francouzština vs. antilská kreolština).

Volba a uchopení tématu, originalita. Práce se věnuje jasně vymezenému tématu, které je nejprve umístěno do dostatečně širokého, víceoborového teoretického rámce (lingvistika, sociolingvistika, částečně i literární tvorba). Poté následuje praktická část, spočívající v přehledně podané analýze lexikálních zvláštností. Seznam literatury neuvádí žádné dílo, které by bylo zaměřeno přímo na francouzštinu antilských autorů – je tedy možné, že je diplomová práce v tomto ohledu originální.

Metodologie. Postup zpracování tématu je celkově zdařilý (oddělení teoretické a praktické části, víceoborové zakotvení tématu, soustavnost v citování lexikografických prací). Ač je prezentace vlastní analýzy podrobná a pečlivá, ocenil bych explicitnější popis metodologie: na str. 36 je pouze uvedeno, že kapitola obsahuje *některé výrazy excerpované z použitých knih*. Další informace k jejich výběru (ovšem ne vyčerpávající) jsou uvedeny až v závěru. Zde autorka také říká, že záměrně upustila od analýzy slov, která nejsou obsažena ve slovnících *Trésor de la Langue Française* a *Petit Robert* a ani *podložena kreolským ekvivalentem* – tedy zřejmě od okrajových regionalismů nebo výpůjček. Domnívám se, že i tato slova do analýzy patří, a bylo by zajímavé dozvědět se o jejich původu a frekvenci. Na okraj lze poznamenat, že mezi teoretickou kapitolou 3 (postupy obohacování slovní zásoby) a analytickou kapitolou 4 (exemplifikace těchto postupů) by mohla být zachována symetrie. Dále by byla vhodná úplnější informace o charakteru zkoumaných děl (žánr, poměr autorské řeči a dialogů, stylové zvláštnosti aj.).

Formální stránka. Formální stránka je až na výjimky (např. chybějící čárky) zcela vyhovující. Na několika málo místech (zejm. str. 8 a 23) by bylo možné stylisticky vylepšit překlad citací do češtiny.

Poznámky k jednotlivým oddílům a náměty pro obhajobu:

Str. 8: Pro definici pidginu je myslím zásadní, že jde o jazyk s omezenou funkčností, který není pro žádného uživatele mateřským jazykem.

Str. 8 a násl.: Při charakterizaci jazykové situace na Antilách by bylo vhodné uvést původní indiánské jazyky (dnes už nepoužívané nebo vymřelé), z nichž ovšem dodnes mohou existovat výpůjčky.

Str. 11: U příkladů z kreolštiny by bylo vhodné přidat překlady do češtiny nebo standardní francouzštiny.

Str. 16: *Jazykové kontinuum* je termín s širším významem, než jak je uváděno – je třeba specifikovat, že je konkrétně míněno jazykové kontinuum na kreolizovaném území.

Str. 19: Zmínka o neutralizaci /e/ – /ɛ/ v pařížské francouzštině není zcela jasná. K defonologizaci této opozice dochází především v nepřízvučných slabikách, v přízvučných pak zejména v jižních akcentech francouzštiny.

Str. 20: U anglických výpůjček by bylo vhodné uvést české ekvivalenty.

Str. 21: *Puducherry, Madras – dnešní Chennai, Kalkata*. Přiřazení názvů je chybné.

Str. 24: *Zubní souhlásky* jsou správně *zubné*.

Str. 29: Ve výčtu možností konverze k substantivu je třeba dodat také konverzi ze syntagmatu nebo celé věty (*le qu'en-dira-t-on, le va-et-vient*).

Str. 34: Kontrakce může nastat nejen *s koncovými slabikami druhého členu*.

Str. 37 a násl.: Oddíl 4.1 je věnován slovům odvozeným. Tyto neologismy ovšem – v případě, že slovo existuje i v kreolštině – nevznikly derivací ve francouzštině, ale procesem kalkování, který je v tomto případě identický s procesem zpětné výpůjčky s fonologickou úpravou. Toto autorka správně poznamenává v oddíle 4.1.1, ovšem poznatek je relevantní pro celou pasáž o odvozování (4.1).

Str. 46: *Čistit, mít* má být *čistit, mýt*.

Str. 51: Pro úplnost je možné uvést, že *garde-corps* znamená ve standardní fr. *zábradlí*.

Str. 55: Není uvedena motivace u výrazu *figuier-maudit*.

Str. 79: *Jazyk karaib* má být zřejmě *karibština*.

Str. 82: *Fifiner* – zajímavý případ reduplikace, na nějž by bylo možné upozornit, neboť je také relevantní pro slovtvorbu.

Str. 92: Není jasné, co znamenají indexy za jednotlivými výskyty výrazu *neg*. Pokud jde o různé významy polysémického slova, pak by bylo vhodné uvést je všechny, ne pouze 1, 3 a 6.

Str. 94 a dále: Rozlišení frekvenčních regionalismů a (prostých) regionalismů se mi zdá problematické (což autorka implicitně potvrzuje v závěru práce): sám fakt, že regionalismus pronikne do běžné slovní zásoby (např. *bourg*), znamená, že bude používán častěji (to je ostatně explicitně uvedeno v závěru na str. 110).

Str. 108: V závěru práce by bylo možné obecněji specifikovat sémantická pole analyzovaných neologismů, případně se vyjádřit k jejich stylovosti.

Závěr. Diplomantka odvedla celkově velmi kvalitní práci, a to i přes výše uvedené kritiky, které je třeba chápat především jako náměty pro obhajobu. Jasně ohraničené téma bylo náležitě zpracováno na základě literatury a vlastní analytické práce, která předpokládala orientaci ve francouzských i kreolských lexikografických dílech.

1. září 2010, Tomáš Duběda

